

Asia: VN/10633/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sakon ja muiden omaisuuden kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne sakon täytäntöönpanosta annetun lain yleisiä säännöksiä koskevista muutosehdotuksista. Erityisesti lausunnonantajia pyydetään lausumaan hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevista muutosehdotuksista ja kutakin ministeriötä pyydetään lausumaan oman hallinnonalansa lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) vastaa sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, seuraamusmaksuihin ja muihin saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä. Lisäksi ORK huolehtii oikeusministeriön hallinnonalan keskeisten rekistereiden kuten sakkorekisterin rekisterinpidosta.

ORK on ollut edustettuna lain uudistamista valmistelleessa työryhmässä ja ORK pitää lakiehdotusta kokonaisuudessaan kannatettavana. Lakiehdotus selkeyttää täytäntöönpanomenettelyä ja lisäksi eri seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa noudatettavia säännöksiä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi. Täytäntöönpanosäädösten uudistaminen ja samalla aikataululla toteutettava uusi täytäntöönpanotietojärjestelmä mahdollistaa täytäntöönpanoprosessien kehittämisen ja sen myötä kustannustehokkaamman sekä häiriöttömän seuraamusten täytäntöönpanon ja lisäksi toiminnan nykyistä laajemman automatisoinnin.

ORK pitää kannatettavana lakiehdotuksen esitystä siitä, että valtiolle maksettavaksi määrättyjen hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanotehtäviä keskitetään ORK:lle.

Ehdotetun lain 4 §:ssä säädetään täytäntöönpanoilmoituksista. Oikeushallinnon viranomaisten osalta mainitun säännöksen 2 momentissa viitataan tietojen ilmoittamistavasta lakiviittauksin oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annettuun lakiin (11.12.2020/955, "tietovarantolaki"). ORK esittää, että mainitun säännöksen 2 momenttiin lisättäisiin selkeyden vuoksi

viittaus myös tietovarantolaissa säädettyyn tietojen tallentajan huolellisuusvelvollisuuteen (tietovarantolaki 7 § 3 momentti). ORK esittää lisäksi, että täytäntöönpanoilmoituksia koskevasta tietojen tallentajan vastuusta tulisi säätää myös muiden kuin oikeushallinnon viranomaisten osalta ehdotetussa laissa tai sitä koskevassa asetuksessa vastaavalla tavalla kuin siitä on tietovarantolain 7 §:n 3 momentissa säädetty.

Lausuntonne rahamääräisen saatavan perintää koskevista muutosehdotuksista.

ORK pitää ehdotettuja säännöksiä kannatettavana.

Lausuntonne sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskevista muutosehdotuksista.

ORK pitää ehdotettuja säännöksiä kannatettavana. Muuntorangaistusasioiden käsittelyyn osallistuu useita eri viranomaisia ja prosessin eri käsittelyvaiheiden sähköistämisellä ja tarvittavien integraatioiden toteuttamisella voidaan tehostaa muuntorangaistusasioiden käsittelyä.

Lausuntonne menettämisestä koskevista muutosehdotuksista.

ORK pitää kannatettavana ehdotettuja säännöksiä. Ehdotetut säännökset viranomaisten toimivaltaan liittyvistä muutoksista esineeseen kohdistuvan omaisuuden menetyksen täytäntöönpanossa selkeyttävät esimerkiksi kiinteän omaisuuden täytäntöönpanoon sovellettavia käytäntöjä, kun täytäntöönpanoon liittyvä toimivalta siirtyisi poliisilta ulosottoviranomaiselle. ORK esittää kuitenkin, että täytäntöönpanon rikoshyödyn ja siihen liittyvän vahingonkorvauksen yhteensovittamista koskevat rikoslain säännökset tarkasteltaisiin sekä niiden toimivuus arvioitaisiin kokonaisuutena tulevaisuudessa.

Lausuntonne rikosvahinkosaatavien täytäntöönpanoa koskevista muutosehdotuksista.

ORK pitää kannatettavana sitä, että rikosvahinkosaatavien täytäntöönpanosta säädeltäisiin ehdotettujen säännösten mukaisesti aiempaa yksityiskohtaisemmin laissa sen sijaan, että menettely perustuisi suurelta osin sovellettuun käytäntöön. Lisäksi ORK pitää kannatettavana, että ORK:n tiedonsaantioikeuksia esitetään laajennettavaksi ehdotetulla tavalla mm. rikosvahinkoasioiden täytäntöönpanoa varten.

Lausuntonne rekistereitä ja tiedonluovutusta koskevista muutosehdotuksista.

ORK toimii sakkorekisterin rekisterinpitäjänä. Täytäntöönpanotehtävien lisäksi sakkorekisteriin tallennetaan ja siitä luovutetaan tietoja, joita tarvitaan esimerkiksi rikosoikeudellisten seuraamusten määräämistä varten. ORK:lla on ns. EU-rikosrekisterilaissa (laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 214/2012, 5 §) säädetty velvollisuus toimittaa sakkorekisteritiedot tuomitun kansalaisuusjäsenvaltioon viipymättä, sekä lain 14 §:ssä säädetty velvollisuus luovuttaa toiseen jäsenvaltioon sakkorekisterin tietoja esimerkiksi rikosasian käsittelyä varten. Sakkorekisterin tietoja voidaan luovuttaa käytettäväksi myös henkilön luotettavuuden tai henkilökohtaisen soveltuvuuden selvittämisessä ja arvioinnissa. ORK katsoo, että edellä mainittujen sakkorekisterin käyttötarkoitusten tulisi myös ilmetä ehdotetusta laista: esimerkiksi lain 55 §:stä. ORK:n näkemyksen mukaan ehdotetun lain 55 §:n sanamuotoa tulisi

lisäksi muokata siten, että se kattaisi myös edellä mainittuihin tehtäviin liittyvän valvonnan sekä yleisen kehittämisen, jotta sakkorekisterin käyttötarkoituksesta olisi riittävästä säädetty. Käytännössä ORK ehdottaa poistettavaksi ehdotetun lain 55 §:stä käyttötarkoitusta rajoittavat viittaukset seuraamusten täytäntöönpanoon ja täytäntöönpanotoimintaan.

Sakkorekisterin tietojen luovuttamisesta säädetään voimassaolevan sakon täytäntöönpanosta annetun lain 50 §:n 2 momentissa siten, että Oikeusrekisterikeskus saa salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnöstä luovuttaa tietoja niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla. Vastaavaa säännöstä ehdotetaan uuden lain 57 §:n 1 momentin 5 kohtaan, jonka mukaan: Sen lisäksi mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään Oikeusrekisterikeskus saa salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja oma-aloitteisesti luovuttaa 47 §:ssä tarkoitettuja tietoja seuraavasti: -- 5) muille tahoille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla. ORK kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen alussa viitataan muualla laissa säädettävään tiedonluovutukseen ja 1 momentin 5 kohdassa mainittujen tietojen saamiseen lailla erikseen säädettäessä. Sakkorekisteritiedonluovutus edellyttää tällä hetkellä selkeästi sitä, että luovuttamissäännöksestä käy ilmi oikeus saada tietoja nimenomaan sakkorekisteristä. Voimassaolevan lain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (218/2001 vp) on tiedonluovutusta kuvattu seuraavasti: Tietosuojaan asianmukainen turvaaminen edellyttää ensinnäkin, että luovuttamisesta säädetään lailla. Luovuttamissäännöksestä on riittävän selvästi käytävä ilmi oikeus saada tietoja nimenomaan sakkorekisteristä. Siinä on yksilöitävä tietoihin oikeutettu taho, luovutettavat tiedot ja tietojen käyttötarkoitus. Koska ehdotetun lain 57 §:n alussa on viittaus pelkkään muualla säätämiseen ja tietojen luovuttamiseen salassapitosäännösten estämättä, jää epäselväksi, edellytetäänkö kaikissa tapauksissa edelleen nimenomaista säätämistä sakkorekisteritietojen luovuttamiseksi. ORK esittää, että 57 §:n alusta tulisi epäselvyyden välttämiseksi poistaa ”ja muualla laissa” -ilmaisu. ORK kiinnittää lisäksi huomiota säännöksen alussa olevaan virheelliseen viittaukseen lain 47 §:ään.

Ehdotetun lain 58 §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta muihin valtioihin. Säännöksessä viitattaisiin täytäntöönpanoa varten välttämättömien tietojen luovuttamiseen. ORK kiinnittää huomiota siihen, että edellä todetussa EU-rikosrekisterilaissa on lisäksi säädetty laajasti sakkorekisteritietojen luovuttamisesta toisiin EU-jäsenvaltioihin. ORK:n näkemyksen mukaan tietojen luovuttamisesta muihin valtioihin ei olisi välttämättä säädettävä erikseen sakon täytäntöönpanosta annettavassa laissa ottaen huomioon, että julkisuuslain (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999) 30 §:ssä säädetään salassa pidettävien tietojen antamisesta ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle. Jos nähdään tarpeelliseksi säätää asiasta sakon täytäntöönpanosta annettavassa laissa, säännöksen otsikkoa ehdotetaan muokattavaksi siten, että siinä täsmennetään säännöstä koskevan tietojen luovuttamista muihin valtioihin täytäntöönpanoa varten. Kolmantena vaihtoehtona ORK esittää, että säännökseen lisätään toinen momentti, jonka mukaan sakkorekisteritietoja luovutetaan lisäksi muihin valtioihin siten kuin laissa rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (214/2012) taikka muualla laissa erikseen säädetään.

Lausuntonne rangaistusvaatimusta ja päihdetutkimuskustannusten määrittämisestä koskevista muutosehdotuksista.

ORK pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavana.

Lausuntonne muista muutosehdotuksista.

ORK pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavana.

Lausunnonantajan mahdolliset muut huomiot.

-

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Haataja Sakari
Oikeusrekisterikeskus